

LÄS & SKRIV

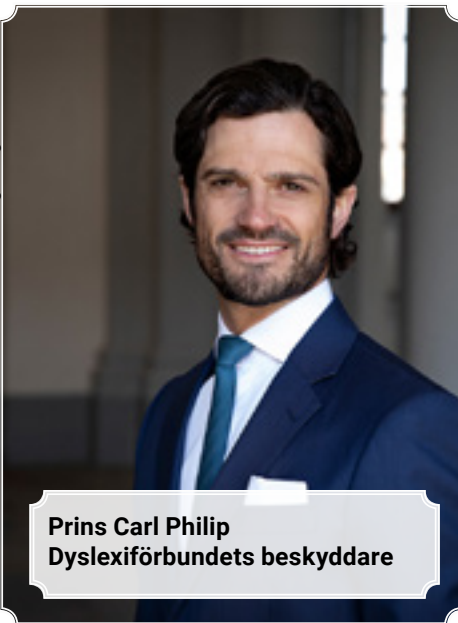
2/2023

En tidning från Dyslexiförbundet
och Skrivknuten | ÅRGÅNG 25

Porträttet:
Gulistan Kavak
sprider kunskap om
analfabetism

Sid 14-15

Tema: Andra chansen till utbildning sid 5–9
Dyslexiveckan 2023 sid 4
Plugga med bilder tar slut sid 10
SELSI-projektet möttes i Italien sid 12–13

Prins Carl Philip
Dyslexiförbundets beskyddare

Innehåll

Först om främst sid 3

Dyslexiveckan sid 4

Tema: Andra chansen

Nu går det bra för Leon sid 5

Komvux kunde inte hjälpa Rebecka sid 6

Linnea läser på folkhögskola sid 7

Patrik är nöjd med yrkeshögskolan sid 8

Finansiera dina studier sid 9

Plugga med bilder tar slut sid 10

Ingvar Lundberg sid 11

SELSI-projektet i Italien sid 12–13

Porträttet:

Gulistan Kavak sid 14–15

Tips sid 16–17

Fråga Skrivknuten sid 20

Eldsjälen Bengt Westling sid 21

Förbundsupplaget sid 22–23

Har samhället råd att fortsätta låta elever misslyckas?

Under allt för många år har Dyslexiförbundet och våra systerorganisationer pratat om vikten av tidig upptäckt och tidiga insatser för att hjälpa våra barn. Att inte få möjlighet att lära sig läsa, skriva och räkna på samma sätt som klasskamraterna gör ofta att barnen känner sig dumma och mindre värda. Ska det verkligen behöva vara så 2023?

Vi vet att ett misslyckande kan leda till flera negativa konsekvenser för både självkänsla och viljan att fortsätta kämpa i skolan. Ett misslyckande påverkar inte bara barnen under skolgången utan kan påverka hela livet. Vi vet också att bra stöd som sätts in tidigt gör att fler barn lyckas i skolan, och därmed även senare i livet. Det är A och O.

Tyvärr visar Skolverkets statistik för läsåret 22/23 att allt för många elever får stöd och hjälp först under högstadiet. Enlig Skolverkets senaste statistik har 5,9% av eleverna ett åtgärdsprogram i grundskolan. Allra högst andel finns i årkurs 9 där hela 9,3 % av eleverna har ett åtgärdsprogram. Skolverket skriver själva i en nyhetsartikel på sin webbplats att "Särskilt stöd i grundskolan sätts fortsatt in för sent".

Men om skolorna tidigt ska kunna sätta in det stöd barnen behöver, krävs också

Bild: Ester Hedberg

att skolorna hittar de barn som berörs. Forskning styrker vikten av tidig upptäckt och vikten av tidiga insatser. Det finns också kunskap om hur det ska gå till. Frågan är då vad skolorna och regeringen väntar på? Hur många fler barn måste misslyckas?

Vi menar att skolorna omgående måste få resurser så de klarar av att sätta in stöd tidigt där det behövs och gör skillnad för eleverna.

Vi menar också att lärarutbildningen behöver bli bättre på att utbilda om läs- och skrivproblem/ dyslexi och räknsvårigheter/ dyskalkyli. Lärarna måste få instrumenten och kunskapen att hjälpa våra barn – så att de får lyckas i skolan.

Catrine Folcker
Förbundsordförande
Dyslexiförbundet

Redaktionen

Tidningen ges ut av
Dyslexiförbundet
Org nr. 857204-1930

Adress: Spånga Torgväg 4
163 51 Spånga, 08-665 17 00

E-post: forbundet@dyslexi.org

Redaktionen:
Ester Hedberg. E-post:
ester.hedberg@dyslexi.org
redaktion@dyslexi.org

Ansvarig utgivare:
Ester Hedberg

Antal utgåvor: 4/år

Upplaga: 10 000 ex.

Redaktionsråd: Torbjörn
Lundgren, Ester Hedberg, Sara
Rydin och Helene Kindstedt.

Tryck: Bold Printing Mitt,
Sundsvall

Annonser: Fredrik Skölfman
076-145 09 77
annonser@dyslexi.org

Produktion: Marie Göransson
070-258 45 38
marie.goransson@dyslexi.org

Miljöcertifierade:
Enligt ISO14001.
Cert nr. 1410718
ISSN: 1104-8808

Nästa nummer:
vecka 38-39 2023

Insänt material: Hör gärna av
dig till redaktionen med
synpunkter och debattinlägg.
Redaktionen ansvarar inte för
insänt och ej beställt material.

Medlemmar kan lyssna på
Läs & Skriv via
medlem.dyslexi.org

Prenumeration: 265 kr/år.
Rabatter för flera tidningar.
Beställ på förbundskansliet
08-6651700.

Prenumerationsärenden
forbundet@dyslexi.org
Vid utebliven tidning,
adressändring mm,
kontakta förbundskansliet
08-665 17 00.

Mer pengar för stöd till elever med NPF

Regeringen har i sin vårbudget satsat 27,5 miljoner kronor till stöd för elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF). Skolminister Lotta Edholm förklarar beskedet med att många elever med de här diagnoserna inte får det stöd de behöver för att klara skolan.

Pengarna fördelas enligt nedan:

20 miljoner går till att stärka särskilda insatser i skolan. Det handlar bland annat om att skapa anpassade lärmiljöer med få elever och hög lärartäthet.

2,5 miljoner går till SPSM (Specialpedagogiska skolmyndigheten) för att de bättre ska nå ut med sina insatser och material inom NPF-området.

5 miljoner går till kompetensutveckling inom specialpedagogik med fokus på NPF.

När SPSM skriver om NPF nämner de diagnoserna adhd, autism, touretts syndrom och språkstörning. Det är vanligt att personer med dessa diagnoser också har dyslexi eller dyskalkyli. Som det ser ut omfattas inte elever med enbart dyslexi eller dyskalkyli av regeringens extra satsning.

Källa: Regeringen och SPSM

Regeringen satsar på vuxenutbildning

– men inga nya pengar till folkhögskolor

I höstas meddelade regeringen att man skulle minska anslagen till folkhögskolorna. I sin vårbudget meddelar regeringen att man satsar 400 miljoner på Komvux och 70 miljoner på yrkeshögskolorna. Men inga nya pengar satsas på folkhögskolorna.

Folkhögskolorna är en viktig del i det svenska utbildningssystemet. Många som inte klarar grundskola eller gymnasium får en andra chans på folkhögskolan. Folkhögskolan erbjuder också möjlighet att läsa in andra ämnen. Olle Westberg, generalsekreterare på Rörsefolkshögskolornas intresseorganisation RIO, säger i ett pressmeddelande att regeringen gör rätt som satsar på vuxenutbildningen i det här läget då behovet är så stort.

– Men det är anmärkningsvärt att regeringen inte ser folkhögskolan som en del av lösningen på kompetensförsörjningen. Det verkar ha undgått regeringen att folkhögskolan är en framgångsrik utbildningsform.

Källa: Regeringen och Sveriges Folkhögskolor

Missa inte två webinarier om dyskalkyli!

I maj arrangerar Dyslexiförbundet två webinarier om dyskalkyli. Det första handlar om vad dyskalkyli är och hur det påverkar livet. Det andra handlar om verktyg för dyskalkyli och hur lärare kan stötta elever i skolan.

17 maj kl. 15.45–17.00

“Jag har svårt att räkna – men det skäms jag inte för.”

Logoped Jonas Walfridsson berättar om dyskalkyli och hur du känner igen denna form av räkningsvårighet. Därefter följer ett samtal mellan Jonas Walfridsson och personerna bakom Dyskalkyli-podden: Louise Thomsson, Louise Schneider och Clara Olsson samt Rebecka Forsberg. Samtalet handlar om hur det är att leva med dyskalkyli, bemötande, konsekvenser och strategier. Webbinariet passar dig som har dyskalkyli, föräldrar, lärare och andra intresserade. Det är öppet för dig som är eller vill bli

medlem. Antalet platser är begränsat. Medlemmar kan se en inspelning i efterhand. **Läs mer och anmäl dig till 17 maj på www.dyslexi.org.**

24 maj kl. 16.00–16.45

Hur man hjälper elever med dyskalkyli att lyckas

Johanna Kristensson är logoped på en skola och arbetar även på företaget OriBi. Hon berättar om verktyg och strategier för att stötta elever med dyskalkyli. Webbinariet riktar sig till lärare, personer med dyskalkyli och andra som vill lära sig. Du måste anmäla dig till webbinariet som är öppet för alla. **Läs mer på www.dyslexi.org**

Använd gärna QR-koden för anmälan till den 24 maj.

Tema Dyslexiveckan 2023:

Rätten att utvecklas genom hela livet

Temat för årets dyslexivecka är Rätten att utvecklas genom hela livet. Temat har en stark anknytning till Europaåret för kompetens 2023, som är ett initiativ från EU.

Syftet med Europaåret är att stimulera ett livslångt lärande. Bakgrunden till satsningen är den snabba förändring som vårt samhälle går igenom. Förändringen beror bland annat på digitalisering och på att vi måste ställa om till ett mer miljövänligt sätt att leva. Det påverkar arbetsmarknaden, och behovet av arbetskraft med rätt kompetens är stort. Men rätt kompetens är också

viktig för att vi fullt ut ska kunna delta i det moderna samhällslivet. Med Europaåret för kompetens 2023 vill EU förbättra våra möjligheter till utveckling och utbildning.

Rätten att lära och utvecklas gäller alla – även personer som har svårt att läsa, skriva eller räkna. Under årets dyslexivecka vill vi påminna politiker och andra beslutsfattare om alla som behöver mer tid, mer stöd och fler alternativa vägar till utbildning och utveckling. Vi förväntar oss satsningar på grundskola, gymnasium och högskola. Men också på olika former av vuxenutbildningar, yrkesutbildningar, folkhögskolor och studieförbund. Och satsningar på

bibliotek och bibliotekarier som spelar stor roll för vår målgrupps möjligheter att utvecklas och hitta vägar framåt.

Alla har rätt att lära och utvecklas genom hela livet!

Dyslexiförbundet
Svenska Dyslexiföreningen
Föräldraföreningen för Dyslektiska Barn
Läsrörelsen
Svensk biblioteksforening

Vem får Dyslexipriset 2023?

Dyslexipriset på 25 000 kronor delas i år ut för åttonde gången. Priset är instiftat för att främja insatser som bedöms leda till positiva resultat för personer med dyslexi, dyskalkyli eller andra läs-, skriv- och räknasvårigheter.

Nomineringen öppnar den 16 maj och pågår till och med den 4 september.

Nominera din kandidat på www.dyslexipriset.com. Det kan vara en person, en förening eller en institution. Bakom priset står Svensk Talteknologi och Dyslexiförbundet.

Dyslexipriset 2022 gick till gymnasieeleven Saga Löf. Priset överlämnades av prins Carl Philip vid en ceremoni.

Gymnasiets introduktionsprogram

Nu går det bra för Leon

Leon Sheppard är snart 17 år och går sitt första år på gymnasium i Båstad. På grund av dyslexi blev han inte godkänd i svenska i nian. Han saknar därför behörighet till gymnasieskolans nationella program.

Istället läser han på ett introduktionsprogram och det går bra. Han fick till och med betyg C på nationella provet i svenska.

Högstadiet blev tungt för Leon Sheppard. Han misslyckades så många gånger, självförtroendet försämrades och i åttan gav han helt enkelt upp skolan. Han var frånvarande mer än halva undervisningstiden.

Föräldrarna hade bett skolan om hjälp i flera år utan att något hade hänt. Nu tog de saken i egna händer. Eftersom de misstänkte att Leon hade dyslexi tog de kontakt med en privatpraktiserande logoped. De bekostade själva dyslexiutredning.

– Läget var så allvarligt och vi kunde inte förlora mer tid. Att vänta på en utredning via regionen skulle ta minst sex månader, säger Leons mamma Aviva Sheppard.

Utredningen blev en vändpunkt. Leon blev som en annan person när han hade fått sin diagnos och kunde förstå sig själv lite bättre. Men någon förändring i skolan blev det dock inte och Leon lyckades inte få godkänt betyg i svenska. Aviva Sheppard menar att skolans inställning var att Leon inte skulle särbehandlas, han

skulle anpassa sig. Men i stället bröts han ner.

På gymnasiets introduktionsprogram trivs han bra. Han är motiverad, har lärare som ser honom och har ingen ogiltig frånvaro. Dessutom har han fått nya kompisar. Undervisningen är upplagd efter hans behov och förmågor. Han får läsa på det sätt som fungerar bäst och i den takt han klarar.

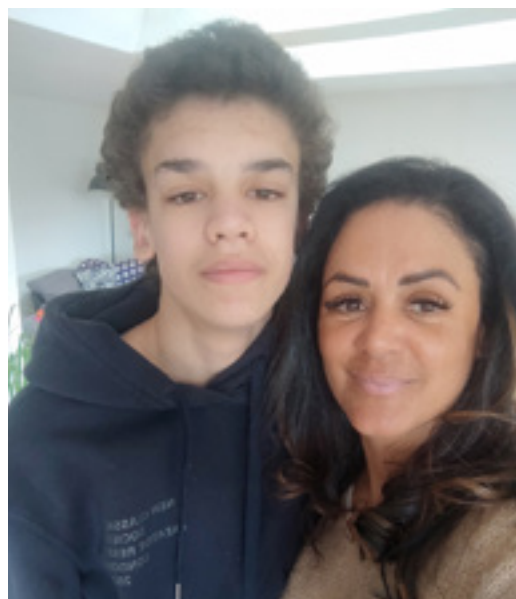
– Det är helt fantastiskt att han fick C på nationella provet i svenska. På högstadiet gick han inte ens dit när det var nationella prov.

Leon ser ljusst på framtiden. När han får gymnasiebehörighet vill han gå ett nationellt program med inriktning dataspelsutveckling. Dataspel är hans största fritidsintresse.

– Jag var lite motståndare i början men nu förstår jag hur stort det här är. Så länge han träffar kompisar, rör på sig, äter och sover är dataspelandet enbart positivt, säger Aviva Sheppard.

Text: Ester Hedberg

Foto: Privat

Vad handlar det om?

- Leon blev inte godkänd i svenska i nian.
- Han fick därför inte gymnasiebehörighet.
- Nu läser han ett introduktionsprogram på gymnasiet.
- Skolan går äntligen bra.

Fakta om gymnasieskolans introduktionsprogram

Vad är det?

Introduktionsprogrammet är till för elever som inte är behöriga till gymnasieskolans nationella program. Alla elever följer en individuell studieplan som visar vad som ska ingå i utbildningen. Den individuella studieplanen ska vara anpassad efter elevens behov och förutsättningar.

Fyra olika introduktionsprogram

- Programinriktat val (kallas ibland IMV). Utbildningen ska leda till ett nationellt program, det spelar ingen roll om det är ett yrkesprogram eller ett högskoleförberedande program.
- Yrkesintroduktion är för den som saknar betyg för att komma in på ett yrkesprogram. Utbildningen är yrkesinriktad och kan leda till ett yrkesprogram eller ett arbete.
- Individuellt alternativ är för elever som saknar behörighet till ett yrkesprogram, som har stora kunskapsbrister och låg motivation, eller elever som vill få en allmänt inriktad utbildning som kan leda till en annan utbildning.
- Språkintröduktion är till för elever som är nya i Sverige. Fokus ligger på svenska språket och utbildningen ska kunna leda till något annat program på gymnasiet.

Hemkommunen är skyldig att erbjuda elever utan gymnasiebehörighet plats på ett introduktionsprogram.

Källa: Skolverket.se och gymnasium.se

Komvux

Vad handlar det om?

- 5 gånger har Rebecca läst samma mattekurs på komvux.
- Hon får inte den hjälp hon behöver.
- I höst ska hon istället läsa matte på folkhögskola.
- Hon vill få behörighet till högskolan.

Komvux kunde inte hjälpa Rebecca

25-åriga Rebecca Forsberg har dyskalkyli och har läst samma matematik 1-kurs fem gånger på komvux i Uppsala utan att få godkända betyg.

– Komvux tar inte tillräckligt mycket ansvar, jag får inte den hjälp jag behöver, säger hon.

Rebecca Forsberg halkade tidigt efter i matten. Det gick så långt att hon slutade gå på lektionerna eftersom ingen förstod vad som var fel och kunde hjälpa henne. Matte blev ett negativt laddat ämne. Först sista året i gymnasiet fick hon godkänt i grundskolematten. Hon lämnade gymnasiet utan fullständiga betyg och började så småningom på komvux.

Bild: Privat

Där har hon läst samma matematik 1-kurs fem gånger utan att få godkänt. Hon är mycket kritisk till komvux som inte har gett henne tillräckligt med stöd. Okunskapen om vad dyskalkyli innebär är stor.

– De erbjöd bara ”mattestuga”. Jag var tvungen att hålla samma tempo som någon som inte har dyskalkyli. Det sätter mig i en orättvis situation, säger hon.

Hon menar att skolan går efter en mall som förväntas passa alla.

– Jag har staplat upp för dem vad som skulle kunna funka för mig, men de kunde inte ens möta mig halvvägs.

De många ”omtagningarna” har också lett till problem med CSN. Rebecca har två gånger tvingats skriva till dem och be om överseende för att hon inte klarat alla sina kurser.

Just nu läser Rebecca naturkunskap 2 och kemiattan. Målet är att antingen bli sjuksköterska eller att jobba med skogsvetenskap. Men hon är orolig att matematiksvårigheterna ska hindra henne från att fullfölja en utbildning. Till hösten ska hon ge matematiken ännu en chans genom att läsa på folkhögskola. Hon hoppas att de är bättre på anpassning än komvux har varit.

Text: Marja Beckman

Jag var tvungen att hålla samma tempo som någon som inte har dyskalkyli.

Fakta om komvux

Vad är det?

Komvux är en förkortning för kommunal vuxenutbildning och är utbildning för vuxna från 20 år som inte har slutfört grund- eller gymnasieskolan. På komvux går det också att komplettera tidigare utbildning.

Vad krävs för att komma in?

En prövning görs för att undersöka om alla betygssteg är möjliga att nå. Skolan får ta ut en avgift om du har ett godkänt betyg som du vill höja.

Vad kan den här formen erbjuda som vanliga skolan inte erbjuder?

Det går att kombinera studier på olika nivåer. Annars är komvux ganska likt gymnasieskolan.

Vad kan den erbjuda elever/studenter med dyslexi eller dyskalkyli? Hur ser det ut med stöd och anpassningar?

De bestämmelser i skollagen som reglerar arbetet med särskilt stöd (3 kap § 7–12 i skollagen) gäller inte vuxenutbildning, men i läroplanen står det att alla som arbetar med utbildningen ska uppmärksamma elever i behov av stöd. Det är rektorns ansvar att anpassa utbildningen. Du kan hänvisa till diskrimineringslagen om du inte får det stöd du behöver.

Finns det inriktningar eller särskilda kurser för personer med dyslexi/dyskalkyli?

Stödet till elever med funktionsnedsättning ser olika ut i olika kommuner. För att ta reda på mer kan du söka på internet på ”komvux” och ”funktionsnedsättning” tillsammans med namnet på din kommun.

Källor: Skolverket, SPSM, dyslexi.org

Folkhögskola

”Jämfört med gymnasiet är folkhögskolan anpassad efter individen.

”Konstigt att man inte får mer information om folkhögskolan”

På folkhögskolan får Linnea Vagiste själv bestämma studietakten. Hon upplever att hon har mer självförtroende och känner sig säkrare på matten nu.

Linnea Vagiste läser en allmän kurs med inriktning måleri och skulptur på Vårdinge folkhögskola i Mölnbo. En och en halv dag i veckan läser hon in de gymnasieämnen hon saknar behörighet i: Matematik, naturkunskap och historia. Övrig tid ägnas åt konst och skulptur.

– Betygen räknas in på profilkursen också, där kan de till exempel bedöma närvaro och engagemang, berättar Linnea.

Hon fick en autismdiagnos när hon var nio. Några år senare fick hon även diagnoserna dyskalkyli och add.

– Jämfört med gymnasiet är folkhögskolan anpassad efter individen. Jag får bestämma takten själv och diskuterar med min studievägledare om jag behöver mer stöd. Om jag känner mig vilsen i att

driva mycket själv kan jag prata om det också, berättar Linnea.

Hon menar att skillnaden är stor mot gymnasiet där det var många elever i klassen och alla förväntades att jobba i samma takt. Att vid 25 års ålder ta upp studierna igen har varit positivt för henne. Målet med folkhögskolestudierna är att bli behörig till högskolan.

– Bara det att jag nu läser vuxenstudier efter att inte ha pluggat sedan gymnasiet, det känns annorlunda. Jag har mer självförtroende och vågar prova mer. Det känns också säkrare att läsa matte nu.

Hon tycker det är konstigt att hon inte fick mer information om folkhögskolan när hon gick i gymnasiet.

– Det är många som inte vet att man kan läsa upp grundämnena på folkhögskola. Jag hade ingen aning.

Text: Marja Beckman

Vad handlar det om?

- Linnea studerar på folkhögskola.
- Hon läser bland annat matematik.
- Folkhögskolan fungerar bra för henne.
- Hennes mål är att bli behörig till högskolan.

Fakta om folkhögskolan

Vad är det?

En form av vuxenutbildning som är fri och frivillig. De som studerar på folkhögskola kallas deltagare eftersom de förväntas vara med och påverka sin utbildning och bidra med sina erfarenheter.

Vad krävs för att komma in?

Höga betyg är inte det viktigaste, det handlar mer om skolans bedömning av dina behov och förutsättningar. Varje enskild folkhögskola har sina antagningskrav.

Vad kan den här formen erbjuda som vanliga skolan inte erbjuder?

Det är en form av utbildning där deltagarna är med och påverkar sin utbildning. Det kan även innebära ett lägre tempo än den vanliga skolan för den som behöver.

Finns det inriktningar eller särskilda kurser för personer med dyslexi/dyskalkyli?

Ja, det finns några, till exempel Dalsslands folkhögskola och Sundsgårdens folkhögskola, som har allmänna kurser med inriktning dyslexi.

Hur ser det ut med stöd och anpassningar?

Folkhögskolan är generellt den utbildningsform som är mest anpassad för personer med funktionsnedsättning, vissa utbildningar mer än andra. Flera folkhögskoleutbildningar har specialpedagogisk inriktning och anpassad studietakt. Folkhögskolor kan också söka stöd från SPSM (Specialpedagogiska skolmyndigheten) för att anpassa utbildningar.

Vad handlar det om?

- Patrik hade svårt att klara skolan.
- Efter skolan jobbade han på olika ställen.
- Via Arbetsförmedlingen fick han sedan en yrkesutbildning.
- Med stöd av Iris Hadar kunde han klara studierna.

Yrkeshögskola

Patrik fick ingen information om sin rätt till stöd

Varken Arbetsförmedlingen eller skolan informerade Patrik Magnusson om vilka stöd han kunde få när han började studera till elektriker.

– Jag har grov dyslexi och i grundskolan fick jag inte så mycket hjälp. Jag byggde upp min egen taktik för att lösa problem, bland annat genom att jag har fotografiskt minne och minns orden som bilder, berättar han.

Gymnasiebetyget är ofullständigt och Patrik har haft många olika jobb sedan han lämnade skolan. Han beskriver sig som väldigt häändig, men självlärd.

Han hade dock inte papper på allt han kunde. Arbetsförmedlingen hjälpte honom att hitta en yrkesutbildning till installationstekniker på Nercia i Västerås. Nercias utbildningar riktar sig till arbetssökande och kan göra

undantag från kravet på grundläggande behörighet om jobbsiktterna ser bra ut. Patrik hade arbetat som kyltekniker, och den ovanliga kombinationen kyltekniker och elektriker skulle ge stora möjligheter på arbetsmarknaden.

Förutom praktikdelen var större delen av utbildningen teoretisk, med mycket läsning och räknande.

– Jag kan läsa om jag får lugn och ro, men när jag läst mer än en timme börjar orden lätt hoppa och jag behöver ta en paus. Det hjälpte att jag fick läsa på distans. Jag fick också stöd från utbildningsanordnaren Iris Hadar där en person bland annat läste högt för mig via Teams, berättar Patrik.

Iris Hadar hjälpte också till med hjälpmedlet Tortalk, som omvandlar text till tal, och ett annat som omvandlar tal till skrift. Varken Arbetsförmedlingen eller skolan hade tidigare gett honom information om vilken rätt till stöd han hade.

– Arbetsförmedlingen var värdelös när det gällde information om hjälpmedel. På skolan fick jag veta vad jag hade rätt till tack vare en kille som jobbade där och som har en son med dyslexi.

I augusti 2022 tog Patrik examen från den 1,5 år långa utbildningen. Idag är han 37 år och arbetar med att installera kylanläggningar på ett företag i Sala. Han har stor nytta av sin yrkesutbildning.

Text: Marja Beckman

Fakta om yrkeshögskola

Vad är det?

Eftergymnasiala yrkesutbildningar, utformade i nära samarbete med branschen. Studenterna ska få yrkeskunnande och koll på den senaste tekniken och trenderna inom ett yrke där det finns efterfrågan.

Vad krävs för att komma in?

Oftast krävs grundläggande behörighet, men skolan kan göra undantag om man bedömer att en sökande kommer att kunna klara utbildningen och arbeta inom det yrke utbildningen leder till. Ibland krävs viss yrkeserfarenhet. På en del utbildningar görs urvalsprocesser, till exempel intervjuer och tester.

Vad kan den här formen erbjuda som vanliga skolan inte erbjuder?

Den ger praktisk erfarenhet och yrkeskunnande. Enligt statistik från Myndigheten för yrkeshögskolan (2020) var 75 procent av de examinerade från yrkeshögskoleutbildningar sysselsatta sex månader efter examen och över 80 procent hade ett arbete efter 12 månader.

Vad kan utbildningen erbjuda elever/studenter med dyslexi eller dyskalkyli? Hur ser det ut med stöd och anpassningar?

YH kan erbjuda anpassningar i form av verktyg och extra tid vid tentor.

Finns det inriktningar eller särskilda kurser för personer med dyslexi/dyskalkyli?

Nej.

Finansiera dina förlängda studier

Behöver du mer tid för att avsluta din utbildning? Läs här om hur du kan finansiera dina förlängda studier på grundskola, gymnasium eller inom vuxenutbildningen.

Förlängt barnbidrag för barn i grundskolan

Så länge ditt barn går kvar i grundskola eller anpassad grundskola förlängs barnbidraget. Försäkringskassan betalar ut bidraget men det är barnets skola som ska se till att meddela Försäkringskassan om att bidraget ska utbetalas.

Grundskola och gymnasium

Om du på grund av din funktionsnedsättning behöver mer tid för att klara grundskolan eller gymnasiet kan du få stöd från Försäkringskassan. Stödet kallas Aktivitetsersättning vid förlängd skolgång.

Vad gäller:

- Du kan tidigast få ersättning från och med juli det år du fyller 19 år.
- Du har ännu inte fyllt 30 år.
- Du måste ha varit försäkrad i Sverige sedan du fick din funktionsnedsättning.

Du ansöker om bidraget på Försäkringskassans servicekontor eller på forsakringskassan.se.

Stöd för boende på annan ort

Om du till exempel går på folkhögskola eller gymnasium på annan ort så kan du få bidrag för bostadskostnaden.

Om du går på ett kommunalt gymnasium kan du ansöka om bidrag för resor och boende hos din hemkommun. I alla andra fall ansöker du hos Centrala studiestödsnämnden (CSN) för att få stöd för boende, eller inackorderingsbidrag som det kallas. Du kan få bidraget till och med första halvåret det år du fyller 20 år.

Vuxenstudier i lägre takt

Har du studiemedel från Centrala studiestödsnämnden (CSN) men behöver mer tid för att ta de poäng som krävs? Då kan du ansöka om att få studera i en långsammare takt och ändå få fullt studiemedel. Du kan till exempel studera på 75 procent men få 100 procent av studiemedlet.

Villkoren är att du har en funktionsnedsättning och att du:

- har använt det stöd som skolan har erbjudit för att kompensera för dina svårigheter
- lägger mer än 40 timmar i veckan på att studera.

När du ansöker hos CSN om lägre studietakt med 100 procent studiemedel behöver du skicka in:

- Intyg på din funktionsnedsättning (Observera att din utredning inte får vara gjord före åk 5 i grundskolan).

Vad handlar det om?

- En del behöver mer tid för att klara sina studier.
- Dessa studier måste finansieras.
- Hur finansieringen ser ut varierar mellan olika utbildningar.

- Intyg från skolan om de stödåtgärder de har gett dig
- Intyg från skolan som visar att du trots stödåtgärder inte har klarat att studera i normal takt.

Du kan få fullt studiestöd från CSN under högst 240 veckor. Tänk på att samma begränsning gäller även om du beviljats att studera i lägre takt med fullt studiestöd.

Omställningsstudiestöd

Om du är mellan 27 och 62 år och har arbetat minst 8 av de senaste 14 åren kan du ansöka om omställningsstudiestöd hos CSN. Stödet är till för att stärka din ställning på arbetsmarknaden och kan sökas av alla.

Stipendier

Du kan söka pengar från stipendier för att göra klart dina studier. Ibland finns det särskilda stipendier för dig med en funktionsnedsättning. Eftersom flera fonder och stiftelser startades för länge sedan måste du ibland söka på ordet "handikappad" för att hitta rätt.

Några gratis ställen att söka stipendier på internet är:

- Funktionshindriguidens sida för fonder och stiftelser.
- Länsstyrelsernas stiftelsesök.
- Din hemkommuns hemsida.
- Din regions hemsida.

Text: Sara Rydin

Foto: cottonbro studio / Pexels.

Aktivitetsersättning kan vara en räddning för att få råd att gå klart gymnasiet.

Nu tar projektet Plugga med bilder slut

Plugga med bilder tar slut till sommaren. Projektet har tagit fram material som stödjer elever med läs- och skrivsvårigheter. Projektledare Helena Borges är nöjd.

– Vi har nått våra mål, säger hon.

Det blev två läromedel. Havsäventyret för svenska och The boat trip för engelska. Bakgrunden till projektet var alla historier om elever som hade det svårt i skolan.

– Drömmen var att elever skulle få med sig en bra grund från förskoleklass och slippa misslyckas i skolan. Att Havsäventyret skulle ge dem en fonologisk medvetenhet och hjälpa dem få tillbaka sitt självförtroende, säger Helena Borges.

Helena Borges och illustratören Carina Söe-Knudsen har precis avslutat vårens mässturné genom flertal orter. En av dessa var SETT-mässan i april. Då föreläste Helena Borges tillsammans med specialläraren Ann Björnsson, Elmeskolan, och förskoleläraren Flåra Lago, Ydreskolan, om Havsäventyret för cirka 100 deltagare.

– Det var fantastiskt på mässan. Lärarna vi mötte strålade när de berättade om den positiva förändringen som skett när de börjat använda Havsäventyret tillsammans med sina elever, säger Helena Borges.

Dyslexiförbundets projekt Plugga med bilder har pågått i fyra år och finansierats med medel av Allmänna arvsfonden. Läs mer på www.pluggamedbilder.se

Text: Rio Hellgren

Plugga med bilder på SETT-mässan i Kista i april. Från vänster Ulrika Ekman, Helena Borges, Carina Söe-Knudsen, Ann Björnsson och Flåra Lago.

UPPTÄCK LÄTTLÄSTA FAKTABÖCKER!

KATTER
I boken *Katter* får du följa med hem till sju olika katter och se hur de lever. De har alla unika personligheter, temperament, rutiner och favoritställen. Boken är rikt illustrerad med fina bilder. En intressant bok för alla som gillar katter.

HUNDAR
I boken *Hundar* får du lära känna åtta olika hundar och de människor de lever med. Boken innehåller många bilder och korta faktatexter. Du får lära dig mer om olika raser, hunddagis, gatuhundar och hundar som jobbar.

Läs mer på ll-forlaget.se

LL-FÖRLAGET
Lätt att läsa. Lätt att förstå.

Kostnadsfritt, personligt stöd vid telefonsamtal

Teletal kan anteckna åt dig och kan förtydliga vad som sägs, vi hjälper till med knappval i växlar och ger stöd för minnet

Teletal ger dig trygghet i ditt telefonsamtal

- Samtalen är kostnadsfria
- Du behöver inte boka tid i förväg
- Du behöver inget tillstånd

Se vår film och läs mer på www.teletal.se

Teletal
Ring när du vill **020-22 11 44**

En föreläsning till minne av läsforskaren Ingvar Lundberg

Ingvar Lundberg var en framgångsrik och väl ansedd svensk forskare inom läs- och skrivutveckling och dyslexi. När han avled 2012 var han professor emeritus i psykologi vid Göteborgs universitet.

Ingvar Lundberg skrev en stor mängd vetenskapliga artiklar och böcker. Han stod också bakom det kända Bornholmsprojektet, som visade att språklekar i förskolan spelade en stor roll för barnens förmåga att sedan lära sig läsa och skriva i skolan. Resultaten från projektet ledde till Bornholmsmodellen, som fortfarande används och inspirerar pedagogiken i förskola och skola.

I mitten av april i år arrangerade Svenska Dyslexistiftelsen och Göteborgs universitet en föreläsning

till minne av Ingvar Lundberg. Professor Ulrika Wolff är ordförande för Dyslexistiftelsen. Hon inledde med att berätta om Ingvar Lundbergs liv och forskning, som rörde många områden. Han undersökte bland annat ärftligheten av dyslexi. I gamla kyrkoböcker finns noteringar om befolkningens läsförmåga. I vissa fall finns uppgifter ända från 1600-talet, vilket ger unika möjligheter att följa familjer över tid. Den här studien gav stöd för att dyslexi handlar om genetik, och inte bara miljö.

Hedersföreläsare var Pekka Niemi, professor emeritus vid Åbo universitet. Ingvar Lundberg och Pekka Niemi forskade inom samma vetenskapliga områden och blev också goda vänner.

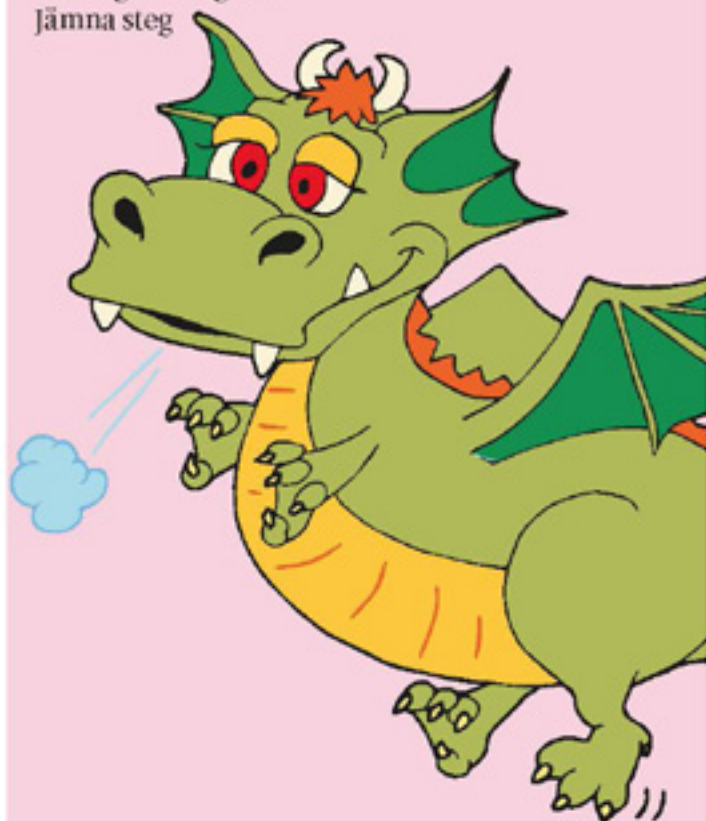
Titeln för hans föreläsning var "Könsskillnader i finländska PISA – ett

verkligt problem eller snarare fel fråga?" Senaste PISA-studien visar att pojkar läser sämre än flickor, vilket har skapat rubriker i Finland. Pekka Niemi problematiserar resultaten genom att fråga när samt inom vilka områden skillnaden uppstår. Efter genomgången står det klart att statistik inte berättar allt – bakom siffrorna finns många förklaringar till flickors högre resultat i PISA-studien.

Text och bild: Ester Hedberg

Fina bildkort hör
till Steg för steg och
Jämna steg

Tydliga framsteg kan nås hos barn som har, eller är i riskzonen för att utveckla, läs- och skrivsvårigheter/dyslexi genom att tidigt arbeta strukturerat och systematiskt med lästräning.

Lästräning hemma

Steg för steg är lästräning hemma där föräldrar övar med sitt barn i förskole- och lågstadieåldern. Läs mer på www.funkamera.se

Lästräning i skolan

Jämna steg är en-till-en-träning för elever i förskoleklass och lågstadiet. Läs mer på www.hogrefe.se

Vad handlar det om?

- Dyslexiförbundet är med i det europeiska projektet SELSI.
- SELSI ska ta fram riktlinjer för ett talat lätt språk.
- Att tala lätt svenska kan vara viktigt i till exempel rådgivning, undervisning, talböcker och tv-nyheter.

I april arrangerade universitetet i Trieste en konferens för SELSI. På bilden syns representanter från projektet samt föreläsare och funktionärer för konferensen.

Bild: SELSI

Delrapport från SELSI: Viktigt att förklara svåra ord och ge tid

Den andra etappen av SELSI-projektet är klar. Under etappen skickade projektet ut en enkät med frågor om vad som är viktigt när man ska "tala lätt språk". Resultaten presenterades vid en konferens på universitetet i Trieste, Italien.

Enkäterna som skickades ut riktade sig dels till personer som i sitt yrke talar med personer som behöver ett lätt språk, dels till personer som förstår bättre om den som

talar använder ett lätt språk. Frågorna rörde också inläsning av och lyssning på talböcker. I Sverige svarade 39 personer på enkäten.

Två viktiga saker för användarna är att den som talar förklarar svåra ord och har tålamod. Saker som inte alls hjälper är bakgrundsljud, musik och när man tilltalar någon med smeknamn. I stort sett är både yrkesverksamma och användare överens om vad som är viktigt för tal på lätt språk.

Lästräning på olika nivåer

Lättläst
för livet

Det är inte bara innehållet som ska väcka läslust. Den språkliga nivån ska också vara anpassad efter läsarens förmåga.

För att hjälpa till i sökandet efter en lättläst bok på lämplig nivå har vi nivåindelad alla våra titlar.

Läs mer om våra olika nivåer här!

nypön förlag vilja förlag

Elisa Perego, Universitetet i Trieste, och projektledaren Tatjana Knapp presenterar resultat från projektet.

Bild: Ester Hedberg

Sammanlagt för alla länder svarade nästan 500 personer på enkäten. Svaren i de olika länderna var lika på många sätt. Det som framför allt skiljde sig åt var uppfattningen om smeknamn eller tilltal som "kära du". Dessa ser ut att uppskattas mer i södra delarna av Europa än i norr.

Nästa steg i SELSI är att använda svaren för att göra ett första förslag till riktlinjer för talat lätt språk. För den etappen ansvarar universitetet i Vilnius, Litauen. För etappen därefter har Dyslexiförbundet ansvaret. Då ska vi testa förslaget till riktlinjer.

Projektet SELSI är tvåårigt och pågår till november 2024. I projektet deltar brukarorganisationer i Slovenien, Sverige och Lettland, slovenska radio- och tv-bolaget samt universitetet i Trieste, Italien, och Vilnius, Litauen. Projektet leds från Slovenien och finansieras med medel från EU. Projektets webbplats är www.selsi.eu

Text: Ester Hedberg

Inlästa
läromedel
och lättlästa
böcker för
grundskolan
och gymnasium

www.ilteducation.se

NYHET!

WorldPenScan Go! Digital Skannerpenna som klarar

Textfångst OCR – känner igen 55 skanningspråk: Skanna till fil och få texten uppläst och visad på den inbyggda pekskärmen eller skanna direkt till andra enheter

Skanna, översätt och lyssna: Skanna och få texten översatt och visad på skärmen samt uppläst på det översatta språket

Tvåvägs översättning – polyglott klarar 112 språkvarianter: Tala till pennan på ett språk och få det översatt och skrivet på skärmen samt uppläst på det översatta språket

Tal till text (diktering): Diktera till pennan och få det utskrivet på skärmen. Både text och inspelat ljud kan överföras till andra enheter

Pennan fungerar helt fristående med den inbyggda displayen! eller med Win/ Mac/ iOS/ Android GRATIS APP. Ansluts till Internet med WiFi och till andra enheter med Bluetooth/USB

Exceptionellt mycket funktioner i en mycket behändig storlek

XnX Data AB

Box 6058, 192 06 Sollentuna, Tel: 08-626 71 00
www.xrndata.se, E-post: info@xrndata.se

Vad handlar det om?

- Gulistan Kavaks föräldrar har inte gått i skolan.
- Föräldrarna är därför analfabeter.
- Gulistan har ofta fått hjälpa dem.
- Det har varit extra svårt eftersom Gulistan har dyslexi.

– Min uppväxt med dyslexi och föräldrarnas analfabetism har format mig. Det har gett mig perspektiv på utanförskap och en förståelse för att vi alla är olika, säger Gulistan Kavak.

Gulistan Kavak:

”När jag var yngre skämdes jag lite”

Gulistan Kavaks föräldrar kommer från Kurdistan i Turkiet. I byn där de växte upp fanns ingen skola och därför blev de analfabeter. I Sverige behövde de hjälp av barnen för att klara kontakterna i samhället. Den uppgiften blev extra svår för Gulistan som har dyslexi.

Gulistan Kavak föddes 1990 i Uppsala. Hemma talade familjen kurdiska, men Gulistan lärde sig snabbt att också tala svenska. Det var när hon skulle lära sig läsa och skriva som det blev svårt. Först trodde lärarna att svårigheterna berodde på att hon hade ett annat första språk än svenska. Hon fick extra läxhjälp. Men när inte det hjälpte skickade skolan henne till en logoped för utredning, som visade på grav dyslexi. Då var hon 14 år.

Gulistan är yngst av sex syskon. När de äldre syskonen flyttade hemifrån föll ansvaret för att hjälpa föräldrarna på Gulistan. Hon bokade tider, översatte brev och förmedlade information från skolan. Om hon blev sjuk fick hon själv sjukanmäla sig eftersom hennes

föräldrar inte kunde. När föräldrarna skulle på läkarbesök följde hon med som tolk, men hon tyckte att det ofta var svårt att veta vad olika sjukdomar hette på kurdiska. När hennes pappa fick cancer valde hon att inte berätta – ett stort beslut för ett barn.

– Det är svårt för ett barn som måste agera förälder till sina föräldrar. För mig gjorde dyslexin att det blev ännu svårare, säger hon.

Skolan krävde också sitt. Gulistan studerade mer än andra men nådde ändå inte sina mål. Hon kände sig dum och frustrerad, trots att hon hade bra betyg.

– Mina föräldrar var nöjda med mina betyg och tyckte att jag studerade för mycket. Men själv ville jag ha högsta betyg i allt.

Efter dyslexidiagnosen blev det bättre. Gulistan fick dator, inlästa läromedel och möjlighet att göra muntliga prov. Hon satt också ofta på biblioteket och pluggade, där fick hon hjälp av bibliotekarierna. Hon lyckades få de betyg hon strävade efter.

Nästan all fritid gick åt till att göra läxor och hjälpa föräldrarna. Det fanns inte mycket tid över till sådant som andra ungdomar gjorde. Hon kände sig annorlunda och ansvaret gjorde att hon tidigt blev vuxen.

Men på hemmaplan var föräldrarna ändå alltid föräldrar. De tog hand om barnen, gav kärlek, såg till att det fanns mat på bordet och rena kläder. Skolan var alltid högt prioriterad.

– Även om de inte kunde hjälpa oss med läxorna så uppmuntrade de oss att läsa och skriva. De sa ”titta på oss, så här kan ni inte leva”.

Gulistan menar att föräldrarna blev ett exempel på hur hon inte ville leva sitt liv.

– De ville att vi skulle bryta mönstret. De sa att här i Sverige är utbildning gratis och att vi har alla möjligheter att bli vad vi vill. Mina föräldrar har alltid haft väldigt stor respekt för alla med utbildning.

Föräldrarnas uppmuntran ledde till att alla sex barnen skaffade sig en

När Gulistan Kavak var yngre skämdes hon lite för sina föräldrar, men det släppte sen. – Mina föräldrar har inte heller skämts, de sa att det är som det är, säger hon.

universitetsutbildning. Gulistan studerade till socionom. Egentligen hade hon velat bli psykolog, men det ställer höga krav på skrivförmågan. Som kurator är det mer möten och samtal, förklarar hon.

– Men för att testa mig själv har jag valt att läsa sociologi på magisternivå och min magisteruppsats handlar om analfabetism, säger hon.

Hur gick det med föräldrarnas läsning och skrivning?

Båda började läsa SFI (Svenska för invandrare) som var anpassad för personer som inte gått i skola. Men Gulistans pappa led av sviter av tortyr och var ofta sjuk. Periodvis var han mer på sjukhus än hemma. Mamman blev sedan anställd som vårdare av sin

make och kunde därmed inte fortsätta läsa SFI.

– Men hon hann i alla fall få grunderna i läsning och skrivning. Idag kan hon läsa korta och enkla historier på kurdiska. Jag var med henne när hon första gången läste en barnbok från pärm till pärm. Vilken glädje det var, säger Gulistan.

Vill du veta mer? Under ett webinarium som Dyslexiförbundet ordnade berättade Gulistan Kavak om analfabetism, sin uppväxt och dyslexin. Som medlem har du tillgång till inspelade webinarier. Länk finns i medlemsbrevet.

Text: Ester Hedberg Bild: Bezav Mahm

Råd till dig som arbetar med människor

- Ta inte för givet att alla kan läsa och skriva.
- Se till att viktig information också går att få muntligt.
- Barn till föräldrar som inte kan läsa och skriva behöver extra stöd.
- Att inte kunna läsa och skriva innebär inte att man är dum eller inkapabel.

Vad är analfabetism?

- Analfabetism innebär oförmåga att läsa och skriva.
- Analfabetism är en osynlig funktionsnedsättning.
- Analfabetism finns i alla samhällsgrupper och alla etniska grupper.
- Orsaken till analfabetism kan variera.

Gulistan Kavak har författat två böcker

Vid sidan av arbetet som skolkurator och magisterstudier har Gulistan Kavak skrivit två böcker. Båda gavs ut 2022 på Lava förlag.

- Analfabetism - det osynliga funktionshindret.
- Min mamma kan inte läsa och skriva.

Lästips

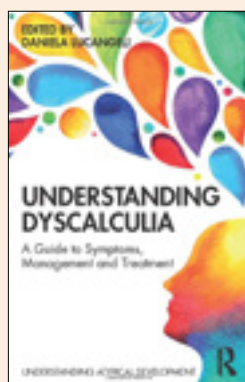
Lättläst bok för unga: Bland odlingar och omprov

Av: Anna Ahlund
Förlag: Hegas
Utgivningsår: 2022
Form: Tryckt

Många kan säkert känna igen sig i berättelsen om Maja som tycker att skolan är svår. Den här gången har Maja misslyckats med matteprovet

och är ledsen. Hon måste plugga extra inför nationella provet. Men hur ska hon göra när hon ändå inte förstår?

Med sin kompis Sam gör hon roliga saker, som att fixa krukor och odla. Det visar sig att det finns matematik även i odlingen. Det här är del fyra i serien Fixa. Maja är huvudpersonen som älskar att vara kreativ och pyssla. Förlaget kallar böckerna för lättläst feel-good.

Faktabok om dyskalkyli på engelska: Understanding dyscalculia – A guide to symptoms, management and treatment

Av: Daniela Lucangeli
Förlag: Routledge
Utgivningsår: 2020
Form: Tryckt, e-bok

Vad beror dyskalkyli på, vad är symptomen och hur kan vi hjälpa barn och unga med dyskalkyli? Och på vilka sätt kan funktionsnedsättningen påverka deras mående? Det är några av frågorna som författarna till den här boken belyser. Dyskalkyli innebär stora svårigheter att förstå och hantera sådant som nummer, mängder och matematiska begrepp, men enligt boken har forskarna ännu inte en tydlig bild av orsaken. Boken ger praktiska rekommendationer om hur lärare och föräldrar kan hjälpa barnen att hantera sina svårigheter och även hur man kan undvika negativa konsekvenser för det psykiska välbefinnandet.

Lyssna till 1800-talet Litteraturbanken/Diktens museum

Projektet "Nya vägar till det förflutna" har digitaliserat svensk skönlitteratur från 1800-talet. Allt finns nu på webbplatsen Litteraturbanken.se och en del material finns inläst. Här kan du höra Emelie Strandberg läsa Hjalmar Söderberg "Historietter" eller noveller av Alfhild Agrell. Horace Engdal läsa dikter av Carl Jonas Love Almqvist och Per Daniel Amadeus Atterbom.

Gör så här för att hitta skatten:

1. Besök webbplatsen Litteraturbanken.se
2. Klicka på länken "Diktens museum"
3. Klicka på "Svenska 1800-tal".
4. På mitten av sidan finns länken "Besök utställningen". Klicka där.
5. I en meny finns länken "Lyssna".

Projektet Nya vägar till det förflutna pågick från 2020 till 2022 och finansierades med medel från Riksbankens Jubileumsfond. Litteraturbanken är en ideell förening med medlemmar som bland annat Svenska Akademien, Kungliga biblioteket och Språkbanken vid Göteborgs universitet.

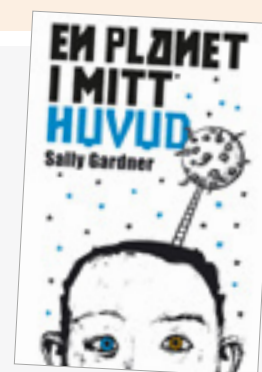
Webbplatsen Litteraturbanken.se innehåller även gamla filmer, bilder och ljudupptagningar. Här finns dessutom flera tusen litterära klassiker i e-boksformat. Tyvärr saknas lyssnafunktion så du behöver egen talsyntes om du vill lyssna. Böcker finns även i e-pubformat för nedladdning. Litteraturbanken.se innehåller stora mängder information och är svår att hitta på, men webbplatsen gömmer små rikedomar.

Bok för unga: En planet i mitt huvud

Av: Sally Gardner
Översättning: Helena Ridberg.
Illustrationer: Julian Crouch
Förlag: Lilla Piratförlaget
Utgivningsår: 2015

Format: Tryckt och talbok hos Legimus.
(Slut i bokhandel men finns på bibliotek och att köpa begagnad.)

Standish Treadwell bor tillsammans med sin farfar och resten av de oönskade i Zon 7. De lever alla i skräck för Möderneslandets brutala regim, dygnet runt. När Standish bästa vän Hector plötsligt försvinner bestämmer sig Standish för att hitta honom, även om det innebär att han måste konfrontera Möderneslandets mäktiga armé. Standish Treadwell har precis som författaren Sally Gardner grav dyslexi. Hon lärde sig läsa och skriva först som 14-åring. Idag har hon författat mer än 40 böcker för barn och unga, men bara ett par finns översatta till svenska.

Lyssna på poddar

Livet med dyslexi

I tio avsnitt av podden Livet med dyslexi samtalar föreläsaren Benny Björkman med journalisten Hanna Dockson om livet med dyslexi. Benny Björkman har dyslexi som upptäcktes i vuxen ålder. Han berättar öppet om hur det var i skolan och under de första åren i arbetslivet, och den dåliga självkänslan som läs- och skrivsvårigheterna ledde till. Diagnosen kom med både smärta och lättnad. Finns bland annat på www.poddar.se

Dyskalkylipodden

Nu finns det totalt sex avsnitt ute på Dyskalkylipodden. De senaste avsnitten handlar bland annat om hjälpmedel, studieteknik och hur undervisningen skulle kunna anpassas för att fungera bättre för elever med dyskalkyli. Bakom podden står Louise Thomsson, Louise Schneider och Clara Olsson, som själva har dyskalkyli. Finns på flera plattformar. Googlesök "Dyskalkyli podden".

Se på TV

Tre tv-avsnitt om dyskalkyli

SVT väst har nyligen visat tre korta inslag om dyskalkyli. I ett avsnitt intervjuas logoped Jonas Walfridsson. I ett annat intervjuas Louise Thomasson, som är en av personerna bakom Dyskalkylipodden. Googlesök "Svt nyheter dyskalkyli"

Krav på tillgänglighet i TV4

Den första september förnyas kraven på tillgänglighet för kommersiella TV-kanaler som TV4, TV3, TV6 och TV8. MPRT (Myndigheten för press, radio och TV) beslutar om kraven.

Befintliga krav bestämdes 2021. Dessa innebär bland annat att

- TV4 ska se till att 20% av deras textade sändningar är upplästa, och att de ska se över tekniken för uppläsning på TV4 play.
- Viaplay group (bland annat TV3, TV6 och TV8) ska se över tekniken för att kunna erbjuda uppläsning av text.

Dyslexiförbundets webinarier

Dyslexiförbundet arrangerar flera webinarier per termin. De kan handla om hjälpmedel, skolfrågor, stöd på högskolan, personliga berättelser och mycket annat. Ett flertal av webinarier finns inspelade. Som medlem i Dyslexiförbundet har du möjlighet att titta på dessa i efterhand genom en länk du får i medlemsbrevet. Läs mer på www.dyslexi.org/webbinarium

Under ett webinarium i vintras berättade författaren Staffan Nordstrand om sin resa på gräsklippare genom Sverige. Webinariet spelades in och kan ses av medlemmar.

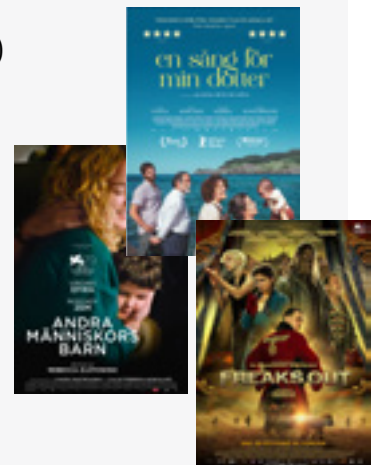
Film med uppläst textrema

Du vet väl att du kan se en del filmer med uppläst textrema. Appen Movietalk spelar upp uppläsning och syntolkning i synk med film ljudet. Du kan använda appen med hörlurar på bio eller hemma i tv-soffan. Appen finns för både Ios och Android. Ljudfilen laddar du ner innan filmen startar från webbplatsen movietalk.nu.

Nya filmer med uppläst text och syntolkning är:

- Andra människors barn (Bio)
- Korsett (Bio)
- En sång för min dotter (TV/VOD)
- Passagerare i natten (TV/VOD)
- UFO Sweden (TV/VOD)
- Freaks out (TV/VOD)

Dyslexiförbundet arbetar för att utbudet av filmer med uppläst text ska utökas och för att tjänsten Tillgänglig bio ska uppdateras.

Hur ser verkligheten ut?

- Läs&Skriv har trots efterforskning inte hitta någon uppläst text på TV4. (Enligt MPRT har TV4 rapporterat att de uppfyllt kravet på 20%.)
- Viaplay group har så vitt vi vet ingen teknik för uppläsning av text.

Dyslexiförbundet tycker att:

- om TV4 har uppläst text på 20 procent av programmen borde de informera om det.
- om TV4 har teknik på plats med talsyntes borde 100% av alla textade program kunna vara upplästa.
- MPRT borde skruva åt kraven på uppläst text i samtliga kanaler. Tekniken finns redan.

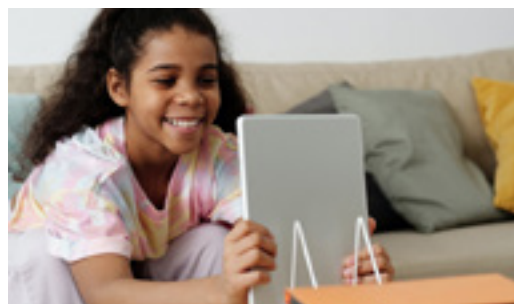
Text: Ester Hedberg

Dyslexiförbundet om skolans digitalisering

Statens skolverk har tagit fram ett förslag till en nationell strategi för skolans digitalisering.

Dyslexiförbundet har yttrat sig om förslaget. Förbundet nämnde bland annat att elever med läs-, skriv- och räknesvårigheter har stort stöd av både allmänna digitala resurser och speciella hjälpmedel, som till exempel talsyntes. Det är dock viktigt att se till att eleverna får hjälp att lära sig använda verktygen och att strukturera sitt lärande, oavsett om det sker digitalt eller analogt. Barn som får talsyntes eller andra hjälpmedel behöver också få fortsätta öva sig på att läsa och skriva. Vi skrev också att i samband med digitaliseringen måste man tillåta elever med dyslexi att använda sina hjälpmedel under nationella proven.

Text: Ester Hedberg

Vana elever läser lika bra på skärm som på papper

En ny studie visar att 6–7 åringar som har erfarenhet av att läsa digitalt inte verkar ha samma svårigheter med detta som elever som först lärt sig läsa på papper. Resultatet skiljer sig från tidigare undersökningar om digital läsning, som har gjorts på äldre elever. Dessa studier har visat att vi läser digitala texter mer ytligt och att vi lättare tappar fokus. Eftersom vi läser allt mer digitala texter är det viktigt att ta reda på vad det innebär för skola och undervisning, skriver Skolverket på sin webbplats.

Källa: Skolverket

ISO-standard om begriplig text

Dyslexiförbundet har varit drivande i ett arbete med en internationell standard om begriplig text.

Inspiration till standarden har bland annat hämtats från projektet Begriplig text, som förbundet drev mellan 2016 och 2019. Standarden tar upp vad som är viktigt för att en text ska bli begriplig oavsett om den är digital eller tryckt.

Standarden beskriver hur man kan producera, anpassa och utvärdera texter som är begripliga för läsaren. Standarden har tagits fram i ett samarbete mellan experter från Spanien, Sverige, England, Tyskland, Japan, Kina med flera. Standarden beräknas publiceras senare i år. Den är skriven på engelska och heter "ISO/IEC 23859-1 Requirements and recommendations on making written text easy to read and easy to understand".

Text: Ester Hedberg

Träna basfärdigheter i svenska

- Ren layout
- Åldersneutrala bilder
- Ingen årskursbeteckning
- Passar också äldre elever

Tre fristående material som kan användas oberoende vilket grundmaterial/huvudläromedel som används i klassen.

Böckerna passar bra när man vill individualisera undervisningen.

Läs mer på www.askunge.se eller beställ vår katalog!

Vi stödjer Dyslexiförbundet

Tack för att ni är Dyslexiförbundets
samarbetspartner. Med ert stöd kan vi fortsätta
att göra vardagen enklare för alla som har
svårt att läsa, skriva och räkna.

Elektrikerna

IFMETALL

Oribi

VITEC
mv

Wizkids

Lexplore

ReadSpeaker

RESLY

Kontakta Helene Kindstedt
Rådgivare på Skrivknuten
Kontakta Helene på Skrivknuten:
skrivknuten@dyslexi.org
eller 073 415 77 88

Fråga Skrivknuten

Fråga: Behöver barn med dyskalkyli träna på gångertabellen? Räcker det inte att ha lathund?

Svar: Dyskalkyli innebär att man har svårigheter med grundläggande matematik, däribland multiplikation. Det betyder att man, oavsett mängd övning, inte kommer bli bra på gångertabellen. Därför behöver man ha lathund och miniräknare när man ska utföra räkneuppgifter.

Det är bra att skilja på tillfällena för matematikövning och tillfällena då man ska utföra räkneuppgifter. Vid övning kan man försöka utan hjälpmedel men när man har prov till exempel så ska man ha lathund och miniräknare.

Fråga: Min dotters lärare tycker inte att barnen behöver träna att läsa eftersom det finns appar som kan hjälpa. Men borde inte min dotter få träna?

Svar: Alla behöver både lära sig läsa med ögonen och öronen, det vill säga, använda appar för att lyssna på text. Men det räcker inte att lyssna på text. Att kunna läsa med ögonen gör att man alltid kan delta i samhället.

På vår hemsida finns tips om hur man lär barn att läsa.
<https://dyslexi.org/dyslexi-och-dyskalkyli/tips-till-larare/>

Verktyg som hjälper en att lyssna på text kompenserar för svårigheter som dyslexi innebär, det vill säga att läsningen tar tid och är mödosam.

Det är viktigt att skilja på läsövning och att ta in information. Läsövningar görs vid speciella tillfällen. När elever ska ta in information så behöver de få lyssna på text.

STAFFAN NORDSTRAND
NÄR ORDEN INTE RÄCKER TILL
BOKEN OM LARS

10:31:56 - 0:00:00

@sandrajakobssonforfattare

THANK YOU
@SANDRA JAKOBSSONFORFATTARE

sandrajakobssonforfattare Vill bara tipsa om denna bok. Det är överlägset den bästa självbiografiska bok jag lyssnat på. "När orden inte räcker till" skriven av @staffannordstrand_forfattare

Stort tack för att du valt att skriva denna bok. Den har inspirerat mig att fortsätta kämpa mot mina drömmar.

Trugs – Teach Reading Using Games

Trugs spel är en säker väg in i läsningen, oavsett ålder. I små, tydliga steg från lätta till svåra, från korta till långa ord utvecklas läsförmågan.

De stora lådorna med 550 kort i varje är mycket uppskattade.

Låda 1 – ljudenligt stavade ord

Låda 2 – ord med dubbla konsonanter **finns nu att beställa!**

Upptäck också fortsättningen med de roliga kortlekarna, som leder läsaren in i djungeln av ord med sj- och tj-ljud!

Astrid Frylmark **ordaf.se**
Ingrid Häggström **bornholmsmodellen.se**

Bengt hjälper interner med adhd och dyslexi

Varannan vecka besöker Bengt Westling de intagna på Luleåanstalten. Där möter han många med samma diagnoser som han själv – dyslexi och adhd. Dem vill han hjälpa.

– Jag vill vara på golvet där jag gör skillnad, säger Bengt. Har du svårigheter så behöver du rätt hjälp och rätt verktygslåda.

Internerna som Bengt möter har nästan alltid en misslyckad skolgång bakom sig. Att ha dyslexi och adhd utan att själv veta om det kan leda till psykisk ohälsa. Även den som inte får rätt stöd kan drabbas. Psykisk ohälsa kan i sin tur leda till missbruk och kriminalitet.

Bengt vet själv hur det är att inte passa in i skolans trånga mall. Att

utmärka sig på ett negativt sätt, vara stökig och strunta i skolarbetet kan vara ett sätt att rädda ansiktet och ta kontroll över situationen.

– Man blir bäst på att vara sämst, säger Bengt. Men även om klasskamraterna jublar när man kaxigt lämnar in ett prov utan att ha skrivit en rad så gråter man inombords.

När Bengt var sexton år gick han till sjöss. Han betonar hur viktigt det är att unga killar med "dubbeldiagnos" har möjlighet att komma ut och jobba. Att ha sysselsättning och tjäna pengar är ett skydd mot att hamna i kriminalitet. Att det numera ofta krävs långa teoretiska utbildningar för att få praktiska jobb är han kritisk till. Lärningssystemet var bättre. Kanske kan några av de intagna han

möter på Luleåanstalten få jobb och ett ordnat liv så småningom. Genom sina besök hoppas Bengt kunna hjälpa dem att förstå sig själva bättre. Och visa att hjälp finns. Han minns när han fixade fram Körkortsboken som ljudbok till en av de yngre internerna. – Att se lyckan i hans ögon när han hade klarat körkortet, det var den bästa belöning man kan tänka sig!

Text: Elisabet Wallin

Bild Privat

Bengt Westling fyller 70 år i sommar. Bosatt i Luleå. Ordförande i Dyslexiförbundet Norrbotten.

Har du **dyslexi** eller andra läs- och skrivsvårigheter?

Då har du rätt till att få läs- och skrivhjälpmedel via Region Stockholm.

Kontakta din logoped för mer information eller **scanna QR-koden** för att läsa mer om de program och appar som finns.

Svensk Talteknologi

Psst, det går också bra att kontakta info@svensktalteknologi.se om du har några frågor eller funderingar!

Equatio

Gör matematik tillgänglig och digital

Equatio låter dig skapa matematiska uttryck som ekvationer, formler, grafer och mycket mer - digitalt!

Med hjälp av vårt innovativa program kan du göra dina matematiklektioner mer tillgängliga och engagerande för alla elever.

Läs mer på oribi.se

Dyslexiförbundet på SETT

Vi var på plats på SETT-mässan i år igen. Mellan den 18 och 20 april stod personal från kansliet samt representanter från Distrikt Stockholm i vår monter och pratade med många lärare och rektorer om

dyslexi och dyskalkyli. Vi träffade även föräldrar till barn med dyslexi. Flera av våra samarbetspartners fanns på plats och vi fick till bra möten. Vi stod även på scen tillsammans med Svensk talteknolog och pratade om olika skrivstöd till elever.

Text och bild: Sara Rydin

Dyslexiföreläsning i Halmstad

Den tredje maj arrangerade Halmstad stadsbibliotek en kväll med föreläsningar av logoped Johanna Kristensson samt Niklas Nilsson, som själv har dyslexi. En annan av föreläsarna var Inger Rålenius, Dyslexiförbundets styrelse. Kvällen handlade om vad dyslexi är, hur det är att leva med det och vad det finns för hjälp att få.

Medarrangörer var Dyslexiförbundet, Resurscentrum Kärnhuset och ABF.

Text: Rio Hellgren

Dyslexiförbundet på Almedalen: Har du råd att missa min kompetens?

Region Gotland bjuder in Dyslexiförbundet och andra ideella organisationer till att arrangera egna seminarier under årets Almedalsvecka. Seminarserien heter "Alla röster ska höras" och pågår mellan den 27 och 30 juni. Dyslexiförbundets seminarium har titeln "Har du råd att missa min kompetens?". Seminariet sker i Estradvagnen i Almedalen tisdagen den 27 juni kl. 14.45–15.30.

Seminariet handlar om att kompetensförsörjningen är en utmaning för stora delar av det svenska näringslivet. För att lösa detta måste arbetsgivarna tänka nytt. De behöver förstå att personer med läs-, skriv- och räknesvårigheter har kompetenser som behövs på dagens arbetsmarknad. Samhället behöver

lyssna på deras erfarenheter från yrkeslivet. Därför har Dyslexiförbundet bjudit in personer med dyslexi och dyskalkyli för att berätta om goda och mindre bra exempel från arbetsmarknaden.

Text: Fredrik Skolfman

Bild: Malin Ericsson/Region Gotland

Händelse	När och var	Info/anmälan/arrangör
Nominera till Dyslexipriset	16 maj till 4 september	Läs mer och nominera på www.dyslexipriset.com
"Jag har svårt att räkna – men det skäms jag inte för" Om att leva med dyskalkyli.	17 maj kl. 15.45 – 17.00 webbinarium	Medverkar gör logoped Jonas Walfridsson, Louis, Louise och Clara från Dyskalkyli-podden samt Rebecka. Dyslexiförbundet arrangerar, läs mer och anmäl dig på www.dyslexi.org
Fördjupning om PIRLS – om att arbeta med elevers läsförståelse.	23 maj kl. 09.00 – 09.45, webbinarium	Skolverket arrangerar. Ingen föränmälan. Läs mer på: www.skolverket.se/om-oss/kalender-for-webbinarier-och-konferenser
Hur man hjälper elever med dyskalkyli att lyckas	24 maj kl. 16.00 – 16.45	Dyslexiförbundet arrangerar i samverkan med Oribi. Logoped Johanna Kristensson berättar.
"Har du råd att missa min kompetens?" Dyslexiförbundet på Almedalsveckan	27 juni kl. 14.45 – 15.30 Estradvagnen i Almedalen	Dyslexiförbundets seminarium är en del av arrangemanget "Alla röster ska höras" som pågår hela veckan.
Dyslexiveckan 2023, tema: Rätten att utvecklas genom hela livet	2 – 8 oktober, hela landet	Dyslexirörelsen, information kommer i Läs&Skriv och på www.dyslexi.org
Kampanjen Forma din bokstav	2 – 8 oktober, på sociala medier	Dyslexiförbundet, information kommer i Läs&Skriv och på www.dyslexi.org
Dyslexidagen	8 oktober, hela landet	Dyslexirörelsen, information kommer i Läs&Skriv och på www.dyslexi.org

Bild: Joachim Nywall

Fyrstad på Fallens dagar

Lokalföreningen i Fyrstad kommer att ha en husvagn på Fallens dagar den 21 – 23 juli i Trollhättan. Festivalen är Sveriges äldsta stadsfestival och erbjuder aktiviteter och musik för hela familjen. Är du i närheten? Kom gärna förbi för att hälsa på styrelsen för Dyslexiförbundet i Fyrstad. Passa även på att ställa frågor om vår verksamhet och om läs-, skriv- och räknesvårigheter.

Text: Rio Hellgen

Arvid praktiserar på Dyslexiförbundet

Arvid Isaksson är praktikant hos oss under våren! Han studerar media och kommunikation med inriktning mediaproduktion på Jönköping University. Han har själv grav dyslexi och har länge velat jobba mer med att hjälpa andra som har det. I sommar blir han klar med sin utbildning och får sin kandidatexamen.

Text: Sara Rydin

Kansliet tar sommarlov

Dyslexförbundets kansli håller semesterstängt från den 26 juni till den 4 augusti. Välkomna att kontakta oss igen den 7 augusti.

Vi önskar dig en trevlig sommar!

Kansliet

Dyslexiförbundet

Spånga torgväg 4
163 51 Spånga
Tel 08-665 17 00
helgfri tisdag–torsdag
kl 09.00 – 15.00
forbundet@dyslexi.org

Förbundsordförande
Catrine Folcker
catrine.folcker@dyslexi.org

Kanslichef
Helene Kindstedt
073-415 77 88
helene.Kindstedt@dyslexi.org

Distrikt

Distrikt Blekinge
Anders Abrahamsson
Tel: 070 836 80 53
blekinge@dyslexi.org

Distrikt Dalarna
Peter Smoljår
Tel: 070-676 58 21
dalarna@dyslexi.org

Distrikt Gotland
Olle Hammarberg
Tel: 073-335 77 91
gotland@dyslexi.org

Distrikt Gävleborg
Lena Andersson
Tel: 070-333 28 43
gavleborg@dyslexi.org

Distrikt Halland
Katarina Hansson
Tel: 070-395 00 75
halland@dyslexi.org

Distrikt Jämtland
Vakant
jamtland@dyslexi.org

Distrikt Jönköping
Conny Gustafsson
Tel: 070-474 78 65
jonkopring@dyslexi.org

Distrikt Kalmar
Vakant
kalmarlan@dyslexi.org

Distrikt Kronoberg
Vakant
kronoberg@dyslexi.org

Distrikt Norrbotten
Bengt Westling
Tel: 070-200 31 84
bengt.westling@dyslexi.org

Distrikt Skåne
Mige Lundahl
072-350 86 61
skane@dyslexi.org

Distrikt Stockholm
Kicki Glasberg
Tel: 070-556 76 33
kicki.glasberg@dyslexi.org
stockholms_lan@dyslexi.org

Distrikt Sörmland
Lisbeth Flodman
Tel: 073-727 16 62
sormland@dyslexi.org

Distrikt Uppsala
Petra Forsgard
Tel: 070-605 67 45
uppsala_lan@dyslexi.org

Distrikt Värmland
Margareta Lundberg
Tel: 070-264 09 98
varmland@dyslexi.org

Distrikt Västerbotten
Åsa Hägglund Larsson
Tel: 070-581 99 97
vasterbotten@dyslexi.org

Distrikt Västernorrland
Ådalens lokalförening
Jan Brundin
Tel: 070-343 97 51
Jan.brundin1957@outlook.com

Distrikt Västmanland
Tommy Karlsson
Tel: 070-654 64 69
vastmanland@dyslexi.org

Västra Götaland
Kjell-Åke Eriksson
Tel: 070-360 24 25
vastra_gotaland@dyslexi.org

Distrikt Örebro
Gert Andersson
Tel: 070-754 96 29
orebrolan@dyslexi.org

Distrikt Östergötland
Beatrice Svahn
Tel: 070-251 16 85
norrkoping@dyslexi.org

Skrivknuten ger råd och stöd!

På **Skrivknuten** kan du få råd och stöd om läs-, skriv- och räknesvårigheter. Du kan också få tips om hjälpmedel, böcker och metoder.

Rådgivning ges på telefon, men det går också att boka tid för ett personligt besök eller ett videosamtal. Det är gratis för privatpersoner. Skrivknuten tar emot studiebesök och föreläser mot en avgift.

Vår rådgivare heter Helene Kindstedt.
Mobil: 073 - 415 77 88
Epost: Skrivknuten@dyslexi.org
Post och besöksadress: Spånga torgväg 4, 163 51 Spånga

B

Hela denna sida är en annons

Svårt att läsa....

"vi hittade en lösning"

När Noah började skolan var det periodvis jobbigt och vissa dagar ville han inte ens gå dit. Att lära sig läsa var lite av en utmaning.

Vändningen kom när Noah under ett sommarlov tagit ett kosttillskott med omega-3 och omega-6 fettsyror. När höstterminen började var det en tydlig förändring. Läsningen flöt nu på och Noah började trivas med skolarbetet.

Noah som nu är tonåring, älskar att bygga ihop avancerade Lego Technic-bilar, titta på YouTube och att rekonditionera bilar. Nu har han också börjat fundera på vilket yrke han ska välja i framtiden. Han bor med sin familj, mamma, pappa och tre syskon i en mindre ort i Västra Götaland.

–Jag minns när jag började skolan, då tyckte jag att det mesta var svårt och jag kunde bli både arg och ledsen för sådant som andra tycker är småsaker, berättar Noah.

–Skolan satte in extra stöd och efter skoldagen fortsatte vi här hemma med läsläsning. Men det gick ändå trögt för Noah, berättar mamma Hanna.

Gav Equazen ett försök

Inför sommarlovet när Noah gick i lågstadiet, läste Hanna en artikel om hur ett kosttillskott med en specifik sammansättning av fettsyror, Equazen (som då hette eye q), kunde vara ett stöd. De bestämde sig för att ge det ett försök.

Under hela sommarlovet åt Noah sina fettsyrekapslar och när han kom tillbaka till skolan började läsningen flyta på i en jämnare takt.

–Att Noah äntligen fick det lättare med läsningen och började trivas med skolarbetet var fantastiskt, berättar Hanna.

–Vi har också vid flera tillfällen fått ytterligare bekräftat hur bra fettsyror i Equazen är. Noah har periodvis genom åren slutat med kapslarna, vilket varje gång resulterat i att han blivit tröttare och att läsningen påverkats negativt, säger Hanna.

Den där extra kicken

När Noah började med Equazen var läsningen den stora utmaningen. Nu är han 15 år och har nya utmaningar. Han vill ta AM-körkort och har börjat fundera på vilket gymnasieprogram han ska välja.

–Jag kommer att behöva läsa en hel del när jag ska ta körkort och då känns det bra att ha Equazen som stöd. Kapslarna ger mig en extra kick och jag läser i ett jämnare tempo, berättar Noah.

–Vi är så glada för Equazen och Noah är så mån om att få sina kapslar varje dag och så länge han är nöjd kommer vi att fortsätta med kapslarna, avslutar Hanna glatt.

eye q blir Equazen

– *Nytt namn samma innehåll!*

eye q utvecklades av engelska forskare i bolaget Equazen för över 20 år sedan och har sedan dess varit många familjers favorit runt om i världen. Internationellt är Equazen även namnet på produkterna. Nu justerar vi detta även i Sverige. eye q blir nu Equazen - innehållet förblir däremot samma välbalanserade kombination av fettsyror EPA, DHA och GLA.

Eftersom vår kropp behöver de essentiella fettsyrorna omega-3 och omega-6 och inte kan tillverka dem själv så måste de tillföras via kosten. Equazen innehåller en välstuderad och specifik kombination av fettsyror, är därför trygg att använda och ett enkelt och smidigt sätt att tillgodose det dagliga intaget.

Equazen finns som kapslar, tuggisar och flytande. Equazen säljs på apotek och i hälsobutiker.

Equazen® – det smarta valet för hela familjen

För hjärnans funktion

Fettsyran DHA bidrar till att bibehålla hjärnans normala funktion. Den gynnsamma effekten uppnås vid ett dagligt intag av 250 mg DHA. Vi får i oss en del fettsyror via kosten men för att säkerställa intaget, väljer många ett högkvalitativt extra tillskott.

Underlättar läsförmågan

Fleromättade fetter och dess roll för inlärning är ett växande forskningsområde.

I en svensk studie* har man för första gången visat att ett tillskott av omega-3 och omega-6 kan förbättra läsförmågan. Studien pågick under sex månader och involverade 154 västsvenska skolbarn i årskurs 3.

Rekommenderas av experter

Experter över hela världen rekommenderar Equazen till barn och vuxna som behöver ett smart tillskott av omega-fettsyror.

*Johnson, M et al. (2016). Omega 3/6 fatty acids for reading in children: a randomized, double-blind, placebo-controlled trial in 9-year-old mainstream schoolchildren in Sweden. *The Journal of Child Psychology and Psychiatry*.

Konsumentkontakt Tel: 040-239520 eller info@newnordic.se • newnordic.se

